

מטעם 104 לפרשת נח
רמזים בטעמי המקרא בפרשה

בס"ד

מהספר העתידי **רמזי טעם עם טעם לשב"ח** מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

====

לע"נ מרת בילאורה ירדנה בת רבי משה טוביה אליאבזן, נלב"ע כ"ט בתשרי התשפ"ג

אַלֶּה תּוֹלְדֹת נֹחַ **נֹחַ אִישׁ צַדִּיק** (רביעי מרכא תביר) תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֵּךְ נֹחַ (בראשית ו, ט)

רבי יוסף גבאי מבאר¹ שנרמזה כאן המלחמה ביצר הרע והשכר עליה: "אלה תולדות נח-נח". **התולדות שהוליד נח הם נח**, שהם המצות והמעשים טובים והקב"ה נותן לו שכר עליהם ועושה לו "נח-מנוחה לעוה"ב.

ויש להקשות: למה יטול האדם שכר על קיום המצות, הרי הוא כמבריא ארי בעלמא, שהקב"ה ברא יצה"ר כי **אריה רביע על עלמא** (=אריה רובץ על העולם) והאדם הכופה את יצרו ועושה המצות אינו אלא כמבריא אריה מנכסי חברו, שאינו מקבל על כך שכר, כמבואר בחז"ל (בבא קמא נח עא בענין נפלה לגינה משלמת מה שנהנית)?

אלא שהתוספות שם העמידו ש"מבריא ארי" נחשב רק אם המבריא עשה זאת מדעתו (=מרצונו) ולא נגרם לו הפסד. אבל אם זה שלא מדעתו ויש לו הפסד, יבוא על שכרו מושלם, כההיא דנפלה לגינה ונהנית-משלם מה שנהנית, עיין שם. ואפשר שזו כוונת הכתוב "אלה תולדות נח נח"- התולדות של נח הצדיק הם "נח", דהיינו שמקבל עליהם **שכר ומנוחה** לעוה"ב.

ואם תשאל מניין לו שכר ומנוחה אלה, והרי אינו אלא כמבריא אריה ואין לו שכר? התשובה היא: "איש צדיק" דהיינו שעושה הצדקה ומחסר ממנו ויש לו הפסד, ועוד "את האלקים התהלך נח" דהיינו שכל מה שעושה הוא עפ"י האלקים, כלומר שלא מדעתו, לכן יש לו שכר מושלם ואינו נחשב מבריא אריה. ע"כ.

ונרמז בטעמים: **נֹחַ-רביעי-הצדיק** מקבל שכר "נח", אף שרק סילק אריא **דרביע** עליה (=אריה הרובץ עליו),

כי **אִישׁ צַדִּיק** -מרכא **תביר-שובר**, מְחַסֵּר ממונו, ו"את האלקים", עושה על פי האלקים ולא מדעתו.

שלום המאירי

נח איש צַדִּיק (תביר) תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת הָאֱלֹהִים הִתְהַלֵּךְ נֹחַ (בראשית ו, ט)

רבי משה טויב מקאלוב מבאר² שהטעם **צַדִּיק** (תביר) רומז לענוותו של נח ולב **נשבר**, שבכל יום הרגיש שעבודתו אתמול אינה כלום.

וּתְשַׁחֵת הָאָרֶץ (טרחא) לְפָנֵי הָאֱלֹהִים וּתְמָלֵא הָאָרֶץ (טרחא) תְּמִס. **וַיִּרְא אֱלֹהִים** (דרגא תביר) **אֶת-**

הָאָרֶץ (טרחא) וַהֲגִה נְשַׁחֲתָה (בראשית ו יא-יב)

¹ **בגדי שש**, רבי יוסף גבאי, קזבלנקה תרפט דף סג עא.

² **עת רצון** בראשית, רבי משה טויב מקאלוב, ניו יורק תשכא, עמ' נ': "ידוע שהצדיק האמיתי אף שעולה תמיד מדרגא לדרגא מ"מ בעיני עצמו הוא סובר שלא עשה עוד כלום בעבודת השי"ת, כי יותר שהוא נתעלה משיג הוא יותר גדלות הבוב"ה ונעשה בעיני עצמו שפל ועניו. וזהו 'אלה תולדות נח' כי 'ואלה' מוסיף על הראשונים, 'אלה' - פוסל את הראשונים. וזהו אלה וכו' רומז שנח הצדיק פסל תמיד כל עבודתו מקודם שלא עשה עוד שום עבודה אמיתית והוא כמו שידוע מרבינו סעדיה גאון שעשה תמיד תשובה היום על מה שלא היתה אתמול עבודתו כעבודת היום. וזהו אלה שפסל הראשונים. וגם 'תולדות נח', שהיה בעיני עצמו כילד שנולד בלי מצות ומעש"ט, בכל יום יהיו בעיניו כחדשים, כאלו רק היום התחיל בעבודה כי עבודת אתמול אין שוה כלום. וזהו 'נח איש צדיק תמים', ועל 'תמים' פירש רש"י בגמרא 'עניו ושפל רוח', וע"כ יש על תיבת צדיק טעם תביר לשון **תיברא** שהיה **נשבר** ונדכה בעיני עצמו ולב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה".

מטעם 104 לפרשת נח
רמזים בטעמי המקרא בפרשה

בס"ד

מהספר העתידי **רמזי טעם עם טעם לשב"ח** מאת שלום המאירי, אשמח לתגובות במייל: shalom303@gmail.com

המפרשים מבארים וְתִשְׁחַת הָאָרֶץ- אַנְשֵׁי הָאָרֶץ. אולם אפשר שרמז הכתוב שאף הארץ קלקלה³, כמבואר במדרש⁴: "רבי לוליאני בר טברין בשם רבי יצחק אמר אף הארץ זינתה. היו זרעין לה חטין והיא מפקא זונין. אילין זונייא רבה מן דרא דמבולא אינון".

והנה חז"ל דרשו⁵ את הפסוק⁶ "וְהָיָה אֲמוֹנֵת עֵתִיךָ חֶסֶן יְשׁוּעַת חֲכָמַת וְדַעַת", כרומז לשה סדרי משנה: "אמונת זה סדר זרעים".

מדוע נרמז סדר זרעים ב"אמונת"? **התוספות** (שבת לא עא) מביאים: "אמונת זה סדר זרעים - מפרש בירושלמי שמאמין בחי העולמים וזרע⁷".

מה ענינה של אמונה זו בחי העולמים? אחד ההסברים **שמהר"ל** מבאר⁸: "וקרא זה אמונת מפני שאין משנים פעלם, וכאשר זורע הארץ חטה, מגדלת מה שראוי לה לגדל, ואינה משנה מה שנפקד בתוך הארץ. כמו האדם שהוא נאמן ומה שמפקידים הבריות אליו הוא מחזיר לבעליו".

נמצא שכאשר הארץ זינתה, שהיו זרעין לה חטין והיא מגדלת זונין, היתה זאת פגיעה בחוקיו של חי העולמים. ע"כ.

ונרמז בטעמים: וְתִשְׁחַת הָאָרֶץ (טרחא) ... וְתִמְלֵא הָאָרֶץ (טרחא) חֶמֶס, הארץ גרמה **טירחא יתירה** לבני האדם יותר ממה שהתקלל האדם אחרי חטא אדם הראשון.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים (דרגא תביר) **אֶת-הָאָרֶץ** (טרחא) וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה, היתה זו כביכול פגיעה בכבודו (דרגא תביר) של הקב"ה, שהארץ לא הוציאה באמונה את מה שזרעו⁹.

שלום המאירי

³ ראה **אור החיים**, רבי חיים בן עטר, פסוק יא: "ודקדק לומר הארץ הכוונה שגם גוף הארץ לצד הפלגת החטאים תקולל חלקתם בארץ כי ישכינו בה התיעוב הנוצר ממעשיהם". **ותורת משה**, רבי משה סופר, חת"ס, על פסוק יב: "... ומה שאחז"ל שגם הארץ השחיתה דרכה ותחת חטה יצא חוח ומש"ה הזונין והחטין אינם כלאי זה בזה עיי' ריש מס' כלאים ק' מה יצה"ר ותאוה שייך בארץ ששינתה את תפקידה, ותו דמשמע בפסוקי איוב דאנשי דור המבול הי' מלאים כל טוב הארץ ולא יצא חוח תחת חטה וגם להבין מ"ט בא"י לא ירד מבול לא גושמה ביום זעם וכי משא פנים יש בדבר להחניף לארץ ישראל שלא גושמה ביום זעם, ע"כ לולי דמסתפינא הייתי אומר בהפוך כי בדור המבול אז ארץ הקדושה קנאה קנאת ה' צבאות כדרכה להקיא עוברי עבירה ואמר ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה ע"כ לא הוציאה להם פירות' ותחת חטה הוציאה חוח ומש"ה החיטין והזונין אינן כלאים, ומפני שקנאתה קנאת ה' לא גושמה ביום זעם אך בכל העולם חוץ לארץ לא חסתה הארץ על כבוד ה' והוציאה פירות' במובחר ועי"ז הי' לבני אדם שלות השקט ככתוב בס' איוב וזה הי' חמס מהארץ שהי' לה לחוש לכבוד ה' ולא עשתה ע"כ נשחתה ארץ וזה שחידש בפ' זו יורא אלקי' את הארץ והנה נשחתה שהרי השחית כל בשר דרכו א"כ היה להארץ שלא תוציא פירות' והנה היא מלאה חמס שחומסת את השי"ת שלא לקנאות קנאתו ע"כ הנני משחיתם את הארץ עם הארץ".

⁴ **מדרש רבה בראשית** - פרשה כח פסקה ח.

⁵ **שבת** דף לא עא: "אמר ריש לקיש מאי דכתיב והיה אמונת עתיך חוסן ישועות חכמת ודעת וגו' אמונת זה סדר זרעים עתיך זה סדר מועד חסן זה סדר נשים ישועות זה סדר נזיקין חכמת זה סדר קדשים ודעת זה סדר טהרות ..."

⁶ **ישעיה** לג,ו.

⁷ אינו בירושלמי שלפנינו. נמצא כעין זה **במדרש תהלים**, מזמור יט: "תורת ה' תמימה. אימתי היא תמימה, בשעה שהיא יוצאה מפי תמים. ואימתי היא נאמנה, בשעה שהיא יוצאה מפי נאמן. רבי תנחומא פתר לה בשיתא סדרי משנה. תורת ה' תמימה, זה סדר נשים. **עדות ה' נאמנה, זה סדר זרעים. שהוא מאמין בחיי העולם וזורע.** יראת ה' טהורה, זה סדר טהרות. שמפריש בין טומאה לטהרה. פקודי ה' ישירים משמחי לב, זה סדר מועד. שיש בו סוכה ולולב ומועדות. שנאמר בהן, (דברים טז, יד) ושמחת בחגך. מצות ה' ברה, זה סדר קדשים. שמאיר את העינים לקדושים. משפטי ה' אמת צדקו יחדו, זה סדר נזיקין. שיש בו כל הדינין". בדומה גם **במדרש רבה במדבר**, פרשה יג פסקה טו: "עדות ה' וגו' זה סדר זרעים **שאדם מאמין בחייו של עולם וזורע**".

⁸ **תפארת ישראל**, מהר"ל, פרק י.

⁹ אמנם ראה לעיל בהערה את ההסבר של **תורת משה** לחת"ס, שהפגיעה היתה דוקא בכך שמחוץ לארץ ישראל הוציאה את מה שנזרע.